

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. II. Nobile Sancti genus, patria, tempus natale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A plerisque me progressis scriptoribus, quos ego erroris arguere non ausim. Licet enim vocabulum Cartus, ut Puteanus in exhortatoria sua, Vitæ Sancti a se contextæ adjecta, de qua in ultima ad hanc Annotatione dicam, oratione vult, vere esset vox Hebraica, perfecte vocatus significans, reque ipsa vocabulum Hebraicum Cartham Hieronymus de nominibus Hebraicis (adi Parisiensem anni 1699 Operum sancti hujus Patris editionem tom. II, col. 27) vocationem perfecit Latine interpretetur, consequens tamen propterea non est, ut vel a Cartus vel a Cartham Hebraicis vocabulis Cartusiæ et Carthusiani nomina nomenclationem acceperint. Rem ipsam modo aggrediamur.

§ II. Nobile Sancti genus, patria, tempus natale.

Nobili genere Sanctus, etsi interim, an ex illustri,

Nobili genere ortum esse S. Brunonem, omnes ejus Vitæ edendæ unanimi consensu tradunt, idque indubitatum apparet: etenim breve ejus elogium, quod et quatuor primorum Cartusie Priorum Chronica num. 7 recitari, ita habet: Magister Bruno, natione Teutonicus, ex præclara urbe Colonia, parentibus non obscuris (natus scilicet, ut alias additur)... eremum Cartusie fundavit. Adhuc strîps, et qua editus est Bruno, nobilitati testimonium etiam præbet ecclesia S. Marie Rothomagensis, utpote in titulo suo funebri, ad Carthusianos Calabrinus anno 1102 misso, qui inter titulos hujusmodi ad Vitarum calcem, ut dixi, edendos locum 146 obtinet, de Sancto sic loquens:

Ipsè fuit sapiens, vir nobilis, indole fulgens. Nec contra generis, ex quo ortus est Sanctus, nobilitatem argui merito potest ex Manasse, Simoniaco post Gereasium anno 1067 vita functum, Remensium archiepiscopo, qui in Apologia sua, pluries infra laudanda, de Brunone (adi Mabillonium Musei Italici tom. I, part. II, pag. 121) ita loquitur: Cujus (Brunonis videlicet) societatem non magnopere affectamus, utpote de cujus vita et libertate penitus ignoramus: licet enim hæcè verbis, ingenuissime esset Sanctus, dubitare se Manasses indicet, et vehementissimo dumtaxat, quo in Brunonem, moribus suis pessimis adversum, ferebatur, odio id facit. Verum sunt nonnulli, qui generis, et quo ortus est Bruno, nobilitatem penitus rimari conati, eum e nobilissima illa Coloniensi familia, quam de Hartenfaust seu de duro pugno incolæ indigitant, aliisque nobilissimis item, quas hic infra nominant, familiis trahere originem, scripserunt.

ex nonnullis, quorum verba

50 Etsi res, uti ex dicendis intelliges, admodum sit incerta, qui tamen et a quibus tradatur, cum id futurum putem non ingratum, lectori exhibeo. Erhardus Winheim, Cartusie Herbipolitanæ alumnus, in Opere suo, quod Sacrarium Agrippinense inscripsit, annoque 1607 typis Coloniensibus vulgavit, pag. 212 ita scribit: Ad iniciatorem (Ordinis Cartusienis) igitur quod attinet, S. Brunonem, duxit is originem ex nobili prosapia Hartenfaust, una e quindecim Romanis per S. Maternum et Trajanum imperatorem in urbis (Coloniensis scilicet) præsidium ductis familiis, quemadmodum quatuor suorum gentilitiorum arma ex Chronico Coloniensi testantur. Theodorius Petrus, Cartusie Coloniensis alumnus, in

suis ad Chronicon Cartusiense Petri Dorlandi, quod e tenebris eruit typisque anno 1608 vulgavit, elucidationibus ita observat: Habuit vero (S. Bruno nimirum) parentes et genere et virtute inter Ubios cumprimis claros, ex illa nimirum nobilissima Romanorum prosapia oriundos, qui Agrippinæ novam deduxere coloniam, quam etiamnum de Duro Pugno incolæ indigitant. Hæc illi: ac posterior quidem, cum ambos S. Brunonis parentes nobilissima, quæ de Duro Pugno dicitur, familia oriundos affirmet, Sanctum tam ex parte patris quam ex parte matris e familia de Duro Pugno oriundum seu Hartenfaustanum facit; prior vero, cum Sanctum, nulla facta parentum ejus mentione, e familia de Hartenfaust, seu de Duro Pugno trahere originem, dumtaxat tradat, fueritne id ex parte patris, an matris, aut etiam an ex utriusque parte simul, non definit.

51 Distinctius locuti suere, qui ante Petrum in medium et Winheimium floruerunt, Petrus Blomenvenna et Stephanus Brolmannus, Ubiorum, qui medio circiter sæculo sexto decimo floruit, antiquarius, a Gelenio in Opere de Colonia Agrippinensis magnitudine ab ipso statim initio alibi non raro laudatus, quorum alter Sanctum ex parte patris, alter ex parte matris familia Hartenfaustanum facit. Prioris verba, quæ Vitæ Sancti, a se non admodum diu post annum 1515 typis Coloniensibus editæ, hæcque a nobis, ut jam supra monui, non recedende, Prologo mox subdit, hæc sunt: Beatus Bruno, sacri Cartusienis Ordinis initiator, natione Teuthonicus, ex insigni civitate Colonia, quæ antiquitus Agrippina a Marco Agrippa, genero Octaviani, dicebatur, de parentibus tam genere, quam virtute, claris duxit originem. Imperator quippe Trajanus et senatus Romanorum nobiles illuc olim Romanos pro incolatu civitatis terræque custodia direxerant; quibus matrimonialiter vicini nobiles conjungebantur. Ex quibus una tribus dicta fuit De Sapienibus, ex Romanis vero una appellabatur de Duro Pugno. De his ortus est beatus Bruno ex parte patris. Ex parte vero matris sanguinem traxit de tribu nobili Romanorum, de Parva Cogitatione nuncupata, ex familia, quæ postmodum de Rubro Stessen dicta est.

52 Posterioris vero, quæ hic, teste Mörckensio, de nobilibus Sancti natalibus interrogatus reposuit, ista: Aimilius seu Sapiens cognominatus fuit S. Bruno, ex Colonia Agrippinensi oriundus ex patre de familia Romana-Francia et patricia Aimilia et Sapientum (Vonden Weisen), quæ traduxit et causa cognominis est; ac matrem habuit patriciam ex Catonum familia, quæ vernaculo Francico idiomate (Vonder Hartenfaust) de Duro Pugno vocata est, cum esset Catonum sub Ubio-Romanis; aviam maternam ex patriciis Aimiliorum (Vonden Cleingedanken) de Parva-Cogitatione Francis; proaviam ex hujus quadam traduce familia de Rubea-Stessa (Vonder Roder-Stessen.) Cum longius descendisset linea, matrimonia contracta sunt, et ex hæc quidam eques egregius facinoribus in Cruciada regum dono capite Æthiopsis coronato scutum auxerat. Ita Blomenvenna et Brolmannus, quorum alter præterea Sanctum ex parte matris Stessenium, alter ex parte patris Aimilianum facit; an omnia autem et singula (quod absit, ut putem) tum Brolmanni, tum Petri, Blomenvennæ et Winheimii asserta, verbis jam recitatis inclusa, veritati consonent,

AUCTORE
C. B.

E

F

hic adducuntur, memorie præstant.

AUCTORE
C. B.

sonent, examinare hic non lubet, sed tantum, an Sanctus ex nobilissimis, quæ verbis relictis nominantur, familiis, ac præcipue an ex Hartefaustana, cui eum scriptores quatuor laudati unanimi consensu attribuunt, oriundus recte asseratur.

probareque
etiam nititur
Brolmannus,

55 Ac Petrus quidem, et Winheimius, nullum plane, quo Hartefaustanæ Sancti originem probent, monumentum antiquum laudant, nedum adducunt in medium. Nec melius firmat Blomenvenna, quæ de Hartefaustano Sancti ex parte patris, Stesseno vero ex parte matris ortu memorie prodit. Quod autem ad Brolmannum pertinet, ea quidem hunc, quæ de Sancti genere profert, e domus, a Gelenio, de Colonia Agrippinensis Magnitudine lib. III, syntagmate 19 memoratæ, quæ ad Rubeam Stessam dicitur, quæque, quod in ea Sanctus progenitus feratur, sacram ejus imaginem, portæ affixam, præfert, monumentis antiquis eruisse, Mörckensius in Ms., quam jam supra laudavi, Chronologico-diplomatica de S. Brunone Diatriba affirmat; verum quæ qualivæ hæc sint, non edicit. Adhæc ipsemet quidem Brolmannus, quo, quod Sancto attribuit, genus probet, apud Mörckensium scribit: More nobilium Germanorum habuit (videlicet S. Bruno) quatuor insignia, quibus illustre genus suum familiamque ostenderet ac propugnaret, 1. De Sapientibus (Von den Weisen) qui habuerunt cæruleum leonem in candido campo salientem; 2. De Duro-Pugno (Von der Hartefaust) qui scutum album ornauerunt duobus brachiis rubeis et cancellatis, manu in modum pugni contracta, quasi ad luctam; 3. De Parva-Cogitatione, (Von den Kleingedancken) quibus clypeus erat rubeus cum nivea trabe, contorta per ambages; 4. De Rubea-Stessa, (Von der Roder-Stessen) quorum clypeus in campo rubeo habebat duas trabes contortas, et hinc inde duo Æthiopum capita coronata.

Hartefaustorum
familie
originem
trahat, pro
prosus
incerto,
prout hic,

54 Verum gentilitia insignia, quæ hic Brolmannus memorat, quæque una cum Sancti imagine etiam Vita, a Blomenvenna conscripta penesque me exstant, ad calcem exhibet, propria fuisse S. Brunoni, seu ei ob genus, ex quo ortus esset, competisse, nulla ratione verosimile apparet. Etenim gentilitia, qualia memorat Brolmannus, nuncque in usu sunt, insignia tum primum, cum Christiani, quod demum sub finem undecimi, ac initio duodecimi sæculi factum, bellum sacrum in Oriente contra infideles susceperunt, sunt oborta, ut Muratorius tom. IV Antiquitatum Italiae col. 689 et seq. e variis auctoribus recte docet; Bruno autem, uti ex infra dicendis patescet, omni dubio procul ante annum 1030 natus est, ut proin hujusmodi insignia nec parentibus ejus, nec ipsimet competierint. At vero Commentarios Rerum civilium, quos Brolmannus, Res Colonienses illustrans, composuerit, apud Mörckensium laudari etiam invenio; quare cum in hisce, generi, quod Sancto attribuit, probando accommodata forsitan abs illo suppeditari putarem, nec tamen Commentarios illos, uti nec antiqua, ut jam innui, domus, ad Rubeam Stessam dictæ, monumenta, ex quibus, quæ de Sancti genere Brolmannus tradit, eruere hic potuerit, ulla ratione nossem, Coloniæ litteras dedi, quibus ab Augustino Aldenbruck, Societatis nostræ sacerdote, petii, ut, si quid, quod ad Hartefaustanum aliudve Sancti genus demonstrandum conducere, vel de monumentis illis, vel de Brolmanno scriptisque ab eo

Commentariis, vel etiam de familia familiisve, ex quibus Sanctus oriundus ab hoc scriptore assertitur, compertum haberet, indagandove assequi posset, totum id ad me scribere dignaretur.

55 Ac petitioni apprime sane satisfacit vir, de Museo nostro optime meritus, datis hunc in finem ad nos duabus epistolis, in quarum prima de Brolmanno quidem scriptisque ab eo Commentariis ita loquitur: Magnam is operam in colligendis urbis (Coloniensis nimirum) monumentis antiquis posuit, sed nihil ex iis publici juris factum præter Epideigma, continens tabellas diversas æri incisas et Præfatione aut dedicatione in aversa parte inscriptas. Eiusdem rerum civilium Commentarii Mss. ubi lateant, Superi norint; crediderim ego inter amicos et hæredes ab ejus obitu divisos, meque ante xxxi annos librum illius primum, qui de Ubiorum origine et antiquis sedibus, apud P. Hartzheimium P. M. vidisse; de genere vero seu familiis, ex quibus Sanctus originem traxisse traditur, sic scribit: Quoad ad splendorem generis S. Brunonis demonstrandum faciat, nihil aliud superest, quam constans traditio et fama publica. Certum quidem est, familias illas (a Brolmanno supra memoratas) hic Colonia floruisse, prout plurima testantur monumenta, quæ in variis ædibus tum sacris, tum profanis etiamnum visenda supersunt una cum eisdem scutis ac tesseriis gentilitiis, quæ Mörckensius, Brolmannus, Gelenius adducunt. At nullo sat firmo documento præter traditionem prædictam demonstrare hucusque possum ex iisdem familiis ortum fuisse S. Brunonem.

re etiam se-
dulo Coloniae
Agrippinæ

56 Quod porro ad domum, in qua Sanctus Colonia Agrippinæ natus fertur, monumenta antiqua, ex quibus, quæ de Brunonis genere tradit, Brolmannus hausserit, jam pertinet, Domum, inquit, quæ primis eum (S. Brunonem nimirum) cunis excepit, ante dies aliquot denuo adii; at veterem illam et antiquissimi operis, quam adolescens sæpe, deinde hic loci politioris literaturæ magister iterum perlustraveram, frustra in moderna ad seculi hujus genium annis abhinc aliquot composita requisivi. Ac deinde, interpositis nonnullis, quæ, cum de gloria Sancti posthuma tractabo, opportunius describerent, hunc in modum prosequitur: A quibus (domus, in qua Sanctus natus dicitur, dominis ac inquilinis) et fenestris antiquis novæ substitutæ sunt, parum pensi habitis scutis et inscriptionibus, quæ in antiquis, ut nullus dubito, licuisset reperire. Supra portam visitur S. Bruno, et in tabulato Superiore cubiculi (quod scilicet Brunonem inhabitasse voluit) cernitur idem Sanctus scutis quatuor (illis videlicet, quæ Brolmannus supra memorat) circumdatus. Sed opus illud ducentos et quinquaginta annos ætate sua vix reor excedere. Et quatuor quidem, quod hic monendum, scuta illa e Blomenvenna aut Mörckensio, apud quos exstant, æri incisa lectori exhibiturus hic fuissem, si e familiis, quarum sunt, genus ducere S. Brunonem, ulla ratione constaret. Verum rem secus habere, ex dicendis magis magisque patescet.

tum in domo,
in qua San-
ctus natus
dicitur,

57 Laudatus Augustinus Aldenbruck verbis prozime recitatis etiam adjecerat, sese, quo certiora ad me perscribere posset, curaturum præterea, ut, an quidquam, nobili S. Brunonis generi definiendo aptum, in tabulariis publicis, quæ Colonia die schrein, scrinia appellantur, fortassis

tum ex civi-
tatis illius
tabulariis
publicis exa-
minata,

A fortassis inveniretur, ab amicis, quibus ea, data occasione, aperienda scrutandaque sperabat, certior redderetur; cum autem id factum fuisset, secundam e duabus supra dictis scripsit epistolam, hisce maxima ex parte verbis conceptam: Amicorum ope consecutus sum, ut in præcipuis id genus (quæ Colonix scilicet die schrein, scriinia vocantur) tabulariis vetustiores chartæ omnes, quæ De Rubea-Stessa agebant, perlustratæ sedulo fuerint atque excussæ; sed nihil ex iis erui aliud potuit, quam ab annis sexcentis et amplius præcipue nobilitatis urbicæ duo fuisse stemmata, quorum unum nomine ALBORUM, alterum RUFFORUM insignitum fuerit. Verum frustra hisce e chartis familia et liberi petuntur, cum in antiquissimis sola deprehendantur nomina ALBOREM seu DE ALBIS et RUFFORUM, sequiori deinde ævo additum subinde reperitur unius alteriusve filii nomen in hunc fere dumtaxat modum: Superne DE ALBIS; infra HILIGER etc filii. Ex quibus id unum confici existimem, S. Brunonem a parente potius nomen de Albis, Von den Weisen, quam Æmili aut Sapientis; prout Brolmannus ex recensione Mörckensii censuit, aut potius auguratur, traxisse.

ratione non una

B 58 Atque hæc sunt, quæ laudatus Augustinus Aldenbruck ad quæsitam, a nobis sibi proposita supraque expressa, rescripsit; ex illis autem pro Hartefaustana Aemilianave Sancti origine determinanda nihil omnino potest erui. Primo enim, cum quo loco modo Rerum civilium Commentarii, a Brolmanno scripti, lateant, sese ignorare, num. 53 prodat, sine in iis, unde hic auctor assertum a se Sancti genus probet, quid comprehendens, relinquitor æque ac ante incertum; quod autem ad scuta et inscriptiones, in antiquis domus Stessanæ, quæ S. Brunoni natalis perhibetur, fenestris expressa pertinet, sæculo ea quinto decimo, aut etiam ipsa imagine, quæ S. Brunonem, quatuor scutis gentilitiis, a Brolmanno supra enumeratis, circumdatum in superiori cubiculo, quod Sanctus inhabitavit, tabulato repræsentat, quæque (adi num. 56) ducentorum dumtaxat et quinquaginta circiter annorum videtur, ætate fuisse superiora, nullo plane, quantum scio, argumento potest probari; ut proinde, etsi etiam iisdem, quod tamen neutiquam constat, clarissime Hartefaustanam Aemilianave Sancti originem fuisse expressam daretur, certa tamen hæc propterea, ut consideranti patebit, minime evaderet. Quare cum nec ex publicis, uti laudatus Aldenbruck num. præcedenti indicat, civitatis Coloniensis tabulariis, nec ex aliis, quod sciam, obviis notæ auctoritatis ætatisque monumentis ullo modo confirmetur, restat, ut in sola num. 53 allegata publica fama constantique traditione sit fundata, ac proin ut plane sit incerta, cum traditio, quæ testimoniis a se, circa quam versatur, trium ut minimum sæculorum spatio remotis, dumtaxat fulcitur, fidem indubitam, uti ex se patet, facere non possit, talisque sit, uti ex jam dictis liquet, Coloniensium de Hartefaustana Aemilianave Sancti origine traditio.

ostenditur, sit habendum,

C 59 Nec est, cur ex Gelenii de Colonia Agrippinensis Magnitudine lib. III, syntagmate 19 et Brolmanno apud Mörckensium opponas, domum, quæ ad Rubeam-Stessam hodieque dicitur, ad S. Brunonis, qui et in ea natus sit, parentes pertinuisse, ac proin horum saltem alterum e familia Hartefaustana, Stessanæ cognatione jam tum Octobris Tomus III.

conjuncta, existitisse; præterquam enim quod illud sola traditione, quæ mox dicta præstare non videtur, innitatur, qui, quæso, probabis, domum illam (quod tamen, ut inde quidquam eliciatur, requiritur) aut fuisse, antequam ad Sancti parentes pertineret, a Stessanis, a quibus et nomen tunc acceperit, possessam, aut, si possessa ab hisce jam tum fuerit, ad Sancti parentes cognationis, quæ hos inter et illos intercederet, causa transiisse? Adhæc Gelenii, qui similia credidisse potest, auctoritas, ut eadem pariter credam, minime sufficit; hic enim scriptor, quod etiam fere, ut modo intelligo, de Brolmanno dicendum, quæcumque ad Ubix gentis magnitudinem facerent, promiscue, nullo discrimine, delectu nullo habito, corrasisse dignoscitur. Omnibus itaque accurate perpensis, Hartefaustanus familia Sanctus, seu potius, ut generalim loquar, quo determinato illustri genere natus sit, deficientibus, quibus id tuto assignetur, monumentis antiquis satisque idoneis, plane est dubium; ut Surius sane in ejus Vita, contra ac a Blomenvenna, e quo hanc, ut dictum, partim composuit, fieri videbat, a definienda nobili Sancti origine prudenter abstinuerit, eumque parentes habuisse et genere et virtute claros, num. 1 dumtaxat scripserit. Blomenvennam nihilominus potius quam Surium Ferdinandus princeps elector Coloniensis, seu potius qui datam hujus nomine anno 1624 ad clerum Coloniensem de celebranda S. Brunonis festivitate epistolam encyclicam, quam integram Glorix posthumæ inteream, scripsere, sequi maluerunt, hisce in ea verbis usi: Sanctus Bruno, magnum Ecclesiæ decus et ornamentum, civis Coloniensis, Coloniæ nobili Hartenfaust familia natus et educatus. Verum hi tantæ auctoritatis, uti per se liquet, esse non possunt, ut hic audiendi sint.

AUCTORE C. B.

40 Idem etiam de Hieracensi (fuerit hic haud dubie, uti ex Ughello tom. IX Italiæ Sacræ de episcopis Hieracensibus colligo, Octavianus, anno 1391 vita functus) episcopo dicendum, qui, ut Severus a Neapoli apud Surianum in illustrata Sancti nostri Vita pag. 86 testatur, in collecto a sese archiepiscoporum Rhegensium in Calabria Catalogo, cui post Arnulphum S. Bruno, tamquam electus ecclesiæ hujus præsul, inseritur, fuisse hunc e familia Alcuina seu Alchanirina natum, memoriæ prodit. Quibus enim e monumentis Catalogum illum collegit Octavianus? An ex antiquis? Id quidem cum Suriano loco cit. crediderim. Ast an etiam ex tam antiquis, ut fidem indubiam ex sese facere fuerint nata? Id enim vero nec Surianus affirmat, nec absque fidei minime suspectæ testimonio facile in animum induxero. Ut sit, certe Ughellus, a quo tom. IX Italiæ in archiepiscoporum Rhegensium Catalogo post Arnulphum S. Bruno, tamquam electus hujus in sedem illam successor, pariter recensetur insignique præterea elogio ornatur, nullam plane de Alcuina seu Alchanirina Sancti origine mentionem facit. Atque hæc de Brunonis genere, quod nemo facile definiat, dicta sufficiant; ad solum ejus natale sermonem modo converto. Qui unanimi consensu, Sanctum nobili genere ortum, iidem, in Germania Colonia Agrippinæ etiam natum, omnes ejus asserunt biographi. Et sane hanc eorum assertionem veritati esse apprime consonam, satis liquet vel ex solo primorum quatuor Cartusiarum Majoris Chronico, ante annum, ut jam docui, 1157 concinnato fideque dignissimo, quod in S. Brunonis elogio, num. 7 huc transcripto,

Coloniæ Agrippinæ.

F

AUCTORE
C. B.

transcripto, opportune ad institutum præsens ita habet: Magister Bruno, natione Teutonicus, ex præclara urbe Colonia parentibus non obscuris natus, . . . eremum Cartusie fundavit.

ut etiam
Remensis aut
Gallus

41 Accedit porro Sigeberti Gemblacensis, anno 1115 e vivis sublato, quæ iisdem fere verbis solum Sancti natale Colonia Agrippinæ collocat, Chronographia, uti etiam Petrus Venerabilis, anno 1136 vita functus, qui magistrum Brunonem lib. II Miraculorum, cap. 28 Coloniensem appellat. At vero Sanctus noster a duobus scriptoribus sibi cœvis, quorum alter Chronicon Malleacense, a Labbeo tom. II Bibliothecæ novæ Mss. editum, alter Fragmentum Historiæ Franciæ a tempore Roberti ad mortem Philippi I regis, a Chesnio tom. IV Scriptorum Franciæ insertum, conscripsit, Remensis etiam appellatur. Amborum verba huc transcribo. Prioris tom. Labbei cit., fol. 205 hæc sunt: Fulbertus docuit Berengarium, canonicum sancti Martini. Qui item Brunonem Remensem et alios multos heredes Philosophiæ reliquit; posterioris tomo Chesnii videm cit., fol. 89 ista: Hoc tempore tam in divina, quam in humana Philosophia floruerunt

B Lanfrancus Cantuariorum episcopus, Guido Langobardus, Maingaudus Teutonicus, Bruno Remensis, qui postea vitam duxit heremiticam. Ad hæc inter funebres Sancti titulos duo occurrunt, quorum altero, inter edendos trigesimo secundo, Bruno expresse Gallicus vocatur, altero Gallus fuisse, sat aperte innuitur. Prior, qui ecclesiæ S. Mariæ Carnotensis scholarium est, sic habet:

Quam Phœbe Phœbo, quam cætera sydera lunæ,

Tam totus mundus adsit tibi, Gallice Bruno; Posterior vero, qui sancti Gervasii Falesiæ in Normannia est, locumque inter recuendos 114 obtinet, ita sonat:

Gallia multorum mater nutrixque virorum,
Isti quando pares es habitura mares?

Iste tuus quondam doctrinæ præbuit undam
Gentibus et cleris etc.

vocatus repe-
riatur, natus
est,

42 Hinc porro, cum præterea Gallum fuisse S. Brunonem, alii etiam ejus, quos hic recensere, operæ pretium non est, tituli funebres indicare videantur, non nemo forte existimabit, e Gallia eum fuisse oriundum, nec Colonia Agrippinæ, sed Remis natum; verum cum monumenta antiqua non collidenda, sed, si fieri queat, componenda inter se sint; Sanctus autem alia etiam quam ortus ratione Gallus, aliæque item quam

C

nativitatis, Remensis dici potuerit, re ipsa id ita in Chronico Malleacensi, allegato e Chesnio Fragmento historico titulisque funebribus factum esse, credendum est, ne alioquin monumenta hæc antiqua pugnare dicenda sint cum antiquissimo quatuor primorum Cartusie Priorum Chronico seu excepto ex hoc Sancti elogio, quod nullo plane modo, utpote Brunonem natione Teutonicum et Colonia Agrippinæ natum, disertissime docens, veritati consonum potest intelligi, nisi re ipsa hic Colonia Agrippinæ natus sit. Sanctus itaque Remensis quidem a Chronico Malleacensis dictique Fragmenti historici scriptoribus dictus fuerit, quod hisce non tam ex patria, quam ex studiis, quibus Remis tum discendo, tum docendo diutissime vacaverat, et ex dignitatibus, quas ibidem obtinuerat, notus esset; pro Gallo vero in Titulis funebribus habitus fuerit vel simili fere de causa, vel quod in Gallia potissimum educatus fuisset;

quod postremum eo minus rejiciendum est, quod D in Titulo funebri 113, qui S. Mariæ Tornacensis est, Colonia natus et in Gallia educatus dicatur. En illum:

Quem genuisse Colonia, Francia vult aluisse,
Gloria, Bruno pater, genti communis utriusque
Ascensu facili sociatur ad agmina cæli.

45 Atque ita, omnibus rite expensis, S. Brunonem Colonia Agrippinæ natum esse, extra omnem controversiam arbitror; verum multum abest, ut annus ejus natalis tam certo definiri queat. Hunc interim post annum Christi 1050 Bailletus ad 6 Octobris col. 85 collocat; ast eundem decem ut minimum annis maturandum, Historiæ litterariæ Franciæ Scriptores tom. IX, pag. 255, aliique plures observant; et recte quidem, ut vitæ, a Sancto ductæ, series ostendit. Etenim S. Bruno, uti infra ostendam, occasione turbarum, quas in ecclesia Remensi Manasses archiepiscopus excitarat, anno 1076 aut sequenti scholarum, quam in hac gerebat, præfecturam dimisit; quod proinde, si post annum demum 1050, ut Bailletus vult, natus sit, anno ætatis suæ vigesimo quinto aut certe vigesimo sexto fecerit.

idque non, ut
vult Bailletus,
anno, qui

Quare, cum simul, antequam aut faceret, multis jam annis, ac proinde duodecim saltem aut quindecim, scholas Remenses rexisset, consequens erit, ut celeberrimarum harum scholarum præfecturæ jam inde ab anno ætatis suæ duodecimo, aut ad summum quinto decimo, quod nemo sanæ mentis admittet, fuerit admotus. Brunonem autem multis annis scholarum Remensium præfecturam, priusquam hanc abdicaret, gessisse, ex iis, quæ Marlotus Historiæ metropolis Remensis lib. I, pag. 113 scribit, simulque ex iis, quæ de anno, quo Sanctus præfecturam illam dimisit, jam dicta sunt, dilucide consequitur: Brunonem enim scholarum Remensium caput seu rectorem jam inde ab anno 1056 constitutum a Gervasio archiepiscopo fuisse, loco cit. is scriptor tradit, nec multum a vero eum aberrare, ex infra dicendis de tempore, quo Bruno Remis docere primum incepit, dilucide patescet. Sanctum interim Remensibus scholis diu præfuisse, aliunde in antecessum nunc probo. Atque ad hoc quidem opportune hic succurrit, qui e funebribus Sancti Titulis septuagesimus tertius est supra centesimum. In hoc enim Nolienses monasterii S. Vincentii canonici Regulares, qui, visa schedula, quæ Brunonis incomparabilis philosophi obitum patefecit, ingenuere, diu hunc Remensium scholarum præfecturam gessisse, disertis verbis affirmant, ita loquentes: Bruno. . . veram scientiam et prudentiam liberalium artium, nec non ceteras cardinales virtutes habuit et servavit, quas in bono fine consummavit. Dudum siquidem ecclesiæ sedis Remensium summus didascalus, utpote in psalterio et ceteris scientiis luculentissimus, et columna totius metropolis diu extitit.

E

44 Ad hæc Sanctum, cum Remensium scholarum præfectura sese abdicavit, non viginti quinque dumtaxat aut viginti sex annorum, quod, ut dictum, ex Bailletii opinione consequitur, sed provecioris ætatis fuisse, in Vita Urbani II Papæ, Mabillonii et Ruinartii Operum Posthumorum tom. III inserta, pag. 6 et 7, posterior e binis hisce scriptoribus efficacissime e variis funebribus Sancti nostri Titulis probat. Verba ejus proinde, Titulos simul, et quibus partim hæc de prompta sint, suo singulis numero apposito, designans, huc transcribo. Sic habent: Hunc (S. Brunonem videlicet)

seculo unde-
cimo medio

F

A *delicet* « Gemmam sophiæ » appellant (*Titulo 74*) canonici sanctæ Mariæ Blesensis; « Lucem » ecclesiarum » (*Titulo 82*) monachi Bellocenses sancti Luciani; « Clarissimum sophistam » (*Titulo 107*) Miciacenses sancti Maximini; « Doctorem doctorum » (*Titulo 77*) Bernacenses; « Magistrorum decus, remigium turbæ Remensis » (*Titulo 109*) Parisienses sanctæ Mariæ Majoris ecclesiæ canonici; hunc « doctrinæ præbuisse undam gentibus et cleris, » aiunt (*Titulo 114*) sancti Gervasii Valensienses; « Cunctos superasse toto in orbe magistros » (*Titulo 64*) sancti Timothei Remenses; « Ejus doctrina » tot factos esse sapientes, quot mens nescit » (*Titulo 151*) sanctæ Mariæ Spulingenses; et monachi sancti Nicolai Andegavensis, « Ejus doctrinam toto fulgere in orbe, » unde ejus « Sequaces » esse optant (*Titulo 78*) canonici cathedralis ecclesiæ sanctæ Crucis Aurelianensis. Nimis essem in ceteris ejus elogiis recensendis. At omittere non licet canonicorum Andegavensis ecclesiæ cathedralis sancti Mauricii testimonium, quo Brunonem asserunt magistrum fuisse non puerorum aut minorum clericorum, sed virorum gravium et jam doctorum, qui sub eo divina, id est, Theologiam addiscebant. Quod sane arguit, eum jam tunc maturæ ætatis fuisse, cum Remis ante suum secessum deceret.

fuerit posterior,

45 Ita ille, qui deinde e canonicorum ecclesiæ cathedralis Andegavensis *Titulo*, qui inter recedendos locum 166 tenet, versibus aliquot, qui sic habent,

Ejus et eximia celebratur ubique sophia, Plusquam Maronis laudatur lingua Brunonis, Gloria Platonis vilescit laude Brunonis.

Hic præcellabat doctoribus, hic faciebat Summos doctores, non instituendo minores. Doctor doctorum fuit hic, non clericulorum.

Nam nec honestates verborum, nec gravitates

Sumpsit Brunonis nisi Vir magnæ rationis.

Nunciat egregiam Divina docendo sophiam, *lectori, exhibitis, ita mox post pauca, quæ huc minus faciunt, prosequitur*: Jam vero quis dixerit, tantum Virum, quem omnes ferme Galliarum, Angliæ et Italiæ ecclesiæ veluti celeberrimum scientiarum magistrum certatim commendarunt, has laudes annos viginti aut paulo plus aut minus natum promeruisse? Quis, inquam, sibi in animum induxerit, Brunonem ea ætate diu scholas adeo celebres cum tanta eruditionis et doctrinæ fama rexisse, ut post viginti (*circiter nimirum*) secessionis annos mors ejus tanquam omnium doctorum magistri a plerisque orbis Christiani ecclesiis celebrioribus deplorata fuerit? *Hactenus Ruinartius: et sane, cum Sanctus in tot adductis ab eo Titulis funebribus tam variis tanque profusis, quas, brevi spatio ætateque juvenili haud facile merendas, Remenses scholas docens aut harum præfecturam generis meruerit, laudibus ornatur, argumento id est perquam valido, fuisse illum, cum hanc anno 1076 aut seq., ut dictum, dimisit, viginti quinque aut viginti sex annis majorem, aut proin ante sæculum undecimum, media sui parte jam elapsam, seu ante annum 1050 esse natum.*

nec anno, pro quo duo hic allegata testimonia faciunt,

46 Verum quanto quidem citius id evenit? Zanotti (*adi num. 26*) in contexta a se Sancti Vita pag. 5 duo affert e Calabria monumentis, quæ laudat, testimonia diversa, quæ S. Brunonem nonagenario majorem obiisse, produunt. Alterum, quod Epigramma vocat, quodque speluncæ, in qua

Sanctus in Calabria habitavit, fuerit inscriptum, duobus constat his versiculis:

Jam nonaginta duos vitæ compleverat annos, Cum Superos fragili carne solutus adit; alterum, quod e Ms. antiquissimo, ut ait, fuerit desumptum, de Brunone sic habet: *Obiit* Pridie Nonas Octobris anno ab orbe redempto millesimo centesimo secundo, mense octavo, ætatis suæ vero anno nonagesimo secundo. *Cum ergo Sanctus, uti infra suo loco probabitur, omni dubio procul anno 1101 vita functus sit, anno circiter 1008 natus indubie fuerit, si binis illis adductis, quorum altero Sanctus, cum jam nonaginta duos vitæ annos implesset, altero, cum jam nonagesimum secundum vitæ annum ageret, obiisse traditur, testimonio sit standum. Verum hæc e fontibus adeo antiquis, ut fidem indubiam mereantur, profecta mihi non videntur: licet enim alterum e Ms. antiquissimo Zanotti indicet depromptum, quantæ tamen antiquitatis hoc fuerit, non adjungit, dubitareque proinde sinit, an sæculo quarto decimo, aut etiam quinto decimo extiterit antiquius; quod utrumque a Sancti nostri ætate est remotius, quam ut scriptis de eo tunc confectis sua queat certa constare fides.*

47 Et vero ipsemet Zanotti Ms. illud, ut 1008, aut antiquissimum, magni haud fecit: etsi enim etiam, etiam 1020; quo ab errore chronico quantum ad annum Christi 1102, cui Sancti obitum illigat, habeatur immune, Christi annos in illo ab Incarnatione, prout hæc Nativitatem præcessit, numerari affirmet, recitatis tamen, quæ jam huc transcripsi, binis testimoniis, mox subdit, probabile non esse, Sanctum ad tantam, quantæ in hisce asseritur, ætatem pervenisse, additque etiam, id ita idecirco sibi videri, quod non appareat, qui is in ætate tam proæcta (sic enim anno 1084, quo ex dicendis Cartusie eremum primum ingressus est, sætum supra septuagesimum ætatis suæ annum jam egisset) austerum adeo, quale tum in Cartusia Majori, tum in Calabria ducit, vitæ genus ducere, labores et ærumnas, itinerumque, quibus se dedit, incommoda sufferre potuisset. Ita fere quantum ad substantiam Zanotti, et recte sane. Atque hinc est, cur et eorum, qui Sanctum anno 1020 natum statuunt, opinio mihi displiceat: in hac enim ille, cum anno 1084 in Cartusie eremum secessit, annorum quatuor supra sexaginta extiterit; qua pariter ætate rigidissimæ gravissimisque incommodis obnoxie vitæ, quam tunc primum fuerit amplexus, ducendæ fuisse parem, minus credibile apparet.

48 Quapropter cum Sanctus equidem, ut supra ostensum, major, quam viginti quinque aut ceteri viginti sex annis, cum anno 1076 aut sequenti Remensium scholarum præfectura sese abdicavit, haud dubie extiterit, nativitas ejus circa annum 1050 aut paulo serius hunc annum inter et annum 1040 collocanda videtur. Ita enim, cum in Cartusiam secessit, annorum dumtaxat quinquaginta circiter extiterit; qua ætate plures fuisse et adhuc reperiri viros, vegetos adhuc ac robustos, durissimisque laboribus ferendis idoneos, experientia habetur compertum. Ita etiam poterit intelligi, qui factum sit, ut Bruno, cum Remensium scholarum præfecturam anno 1076 aut sequenti dimisit, hanc jam dudum, id est, annis quindecim circiter, ut supra dictum, aut saltem duodecim, imo jam inde ab anno 1056, si Marlotus loco supra cit. recte notet, gessisset, eamque, qua tunc inclaruisse, a Guiberto de No-

AUCTORE C. B.

E

F

AUCTORE
C. B.

vigento, auctore coarcto infra sæpissime laudando, diserite assertur, variisque in Titulis funebribus supra citatis innuitur, nominis celebritatem jam acquisivisset. Et sane Sanctum, cum Cartusie eremum est ingressus, quinquagenarium circiter aut eo etiam paulo majorem fuisse, ac proin tempore jam assignato natum esse, utcumque etiam suadet modus, quo de eo, veluti de viro longe gravissimo, ætatisque plane maturo, sermo fit tum in variis Titulis funebribus supra laudatis, tum in Vita S. Hugonis, Gratianopolitani episcopi, apud nos tom. I Aprilis inserta, in qua auctor synchronus Guigo, quintus Cartusie Majoris Prior, num. 11 de S. Brunone, ad sanctum hunc episcopum paucis diebus, antequam Cartusiam ingrederetur, veniente, ita loquitur: Adest magister Bruno, vir religione scientiaque famosus, honestatis et gravitatis ac totius maturitatis quasi quoddam simulacrum.

1030 evenit.

49 Accedit, in diversis ecclesiis jam tum, cum Sanctus anno 1084 in eremum secessit, celebres floruisse viros, quos hic discipulos habuisset, hosque inter Odonem de Castellione, qui anno 1088 ad summum Pontificatum fuit erectus, nomenque

B Urbani II assumpsit. Nec hic præterire possum antiquum Cartusie Montis Dei in Picardia codicem, in quo S. Bruno septuagenarius obiisse legitur, ut Jacobus Martinus, Cartusie hujus alumnus, apud Mörckensium in Ms. hujus Chronologica-diplomatica de S. Brunone Diatriba, § 1 testatur; si enim codex ille recte notet, Sanctus utique, utpote anno 1104 vita functus, anno circiter 1050 natus fuerit. Verum cum de codicis illius ætate nihil vel a Martino, vel a Mörckensio additum inveniam, rem alio adhuc argumento, quod mihi omnium validissimum apparet, juverit firmasse. Sanctus verosimiliter, uti infra probabo, ante annum 1050 Berengario in Philosophia magistro usus est; quare cum hanc verosimilitudinem non prius exceperit, quam cum septemdecim circiter annorum esset, hique ab anno 1050 ordine retrogrado computati deducant ad annum circiter 1050, Sanctum circa hunc ipsum annum natum esse consequitur. Atque hinc præcipue simulque ex aliis supra in medium adductis probabilissimum sane apparet, Sanctum anno circiter 1050 aut paulo serius hunc annum inter et annum 1040 natum esse; quod sufficienter modo

C probatum putem, ad alia progredior.

§ III. Qualis Sanctus in pueritia fuerit, canonicusne S. Cuniberti, et qua ætate esset, cum litteras discendi causa Gallias adiit, et an ibi Berengarium in Philosophia magistrum habuerit.

Blorenvenna in contexta a se Vita de Sancto, adhuc puero, ita loquitur: Hujus a cunabulis mater sapientia lactabat infantiam, et semper in profectu ætatis proficere ad meliora edocuit. Hic etiam, dum puer esset, nihil puerile gessit in opere, sed quasi futuræ religionis speciem ostentans, plurium monachorum institutor a

Sanctus, qui etiam in pueritia gravis moribus fuit, Gallias adiit discendi causa.

Domino parabatur. Sortitus est autem a Domino D animam bonam, laudabilem indolem, ingenium docile, memoriam tenacem, voluntatem affectuose inclinatum ad optima. Eadem in edenda Sancti Vita habet Surius, a Blomenvenna, quem hic quantum ad substantiam ad amissim expressit, in verbis, quibus utitur, dumtaxat diversus. Atque hæc quidem omnia, etiamsi expresse vel scriptoris vel monumenti antiqui testimonio confirmari haud queant, verosimillima universim apparent; quod vero nominatim ad erimias, quibus Sanctus adhuc puer effulserit, animi dotes pertinet, veritati sane id esse consonum, subsecuta ejus per totam vitam gesta dubitare non sinunt, luculenterque ex dicendis patescet. Verum enimvero leviora hæc sunt; graviora longe, difficultatibusque pene inextricabilibus implicata modo sequuntur. Blomenvenna verbis, proxime ex eo jam recitatis, hæc subdit: Verum scholis Parisiensibus traditus liberalibus artibus imbuendus, ultra coævos proficiens et inter primos philosophos habitus scholarum magister est effectus. Sanctus erga secundum Blomenvennam, cui Surius etiam consonat, litteris liberalibusque artibus Parisiis, celeberrima Galliarum civitate, E fuerit imbulus.

51 Ac Sanctum quidem litteris operam datu- Antea altioribus scientiis imbutus non erat, rum Colonia Agrippina Gallias petiisse, apud omnes in confesso est, nec ulla ratione potest revocari in dubium, uti ex dicendis quisque facile intelliget. Verum quæri hic potest, qua ætate Gallias adierit, num nullam ante in patria litteris operam navarit, num præxiæ S. Cuniberti canonicum non egerit, et num tandem vere Parisiensem urbem petierit studiisque suis consecrarit. Et primo quidem Brunonem in patria, antequam in Galliam proficisceretur, litterarum Grammaticæque rudimentis fuisse imbutum, verosimillimum apparet: verum an altioribus etiam scientiis? Id sane, dum locum, quo ibi Bruno studuerit, assignant, innuere videntur Historiæ litterariæ Franciæ Scriptores tom. IX, pag. 255. Etenim hic Sanctum non tantum in collegiata S. Cuniberti ecclesia, et litteris tam divinis quam humanis optime imbutum, et magna cura educatum fuisse, scribunt, verum etiam citant in margine Labbeum Bibliothecæ Noxæ tom. I, pag. 658, seu Sancti nostri elogium, ex hoc Labbei loco num. 7 huc transcriptum, in quo tamen ad eorum F propositum nihil occurrit, quam litteris tam secularibus quam divinis valde munitum fuisse Brunonem; quæ elogii verba, ut consideranti patebit, intelligenda præcipue sunt de altioribus scientiis Philosophiæ et Theologiæ, quas Sanctus aliquando calluerit, quasque interim eum Colonia, antequam Gallias adiret, non didicisse, ex ætate minus provecta, qua tunc fuisse, infra probabitur, certum apparet. Quod autem ad locum, quo Sanctum Colonia educatum litterisque imbutum ajunt, hunc etiam Sancti apud Labbeum elogium neutiquam exprimit.

52 Oportet ergo, ut scriptores illi, quæ loco nec etiam canonicus S. Cuniberti. cit. de re illa litteris mandarunt, unice haurerint e proluxa, quam ibidem pro se una cum Sancti elogio dumtaxat citant, quamque Mabillonius Musei Italici tom. I, part. II, pag. 119 et seqq. exhibet, Manassis archiepiscopi Remensis Epistola, ad Hugonem Diensem, sedis Apostolicæ in Gallia legatum, data, in qua ita loquitur: Bruno nec noster clericus, nec noster natus aut renatus est, sed sancti Cuniberti Colonien-sis, in regno Teutonicorum positi, canonicus est.